

Kwartalnik Badań Koniunktury

Nr 4/2023

Autorzy opracowania: Katarzyna Dębowska, Urszula Kłosiewicz Górecka, Andrzej Kubisiak, Jędrzej Lubasiński, Maciej Miniszewski, Anna Szymańska, Paweł Śliwowski, Aleksandra Wejt-Knyżewska, Katarzyna Zybortowicz

SPIS TREŚCI

1. MIK – komponenty i konstrukcja
2. Wartości MIK – pomiary z IV kwartału 2023 r.
3. Wyniki badań ankietowych przedsiębiorstw –
pomiary z IV kwartału 2023 r.
4. Aneks 1: Metodyka badań

Miesięczny Indeks Koniunktury (MIK) - komponenty

**MIK to syntetyczna miara
znormalizowanych wskaźników prostych**

Poszczególne komponenty nawiązują do pytań w ankiecie, a zagregowane odpowiedzi służą do wyznaczenia wskaźników prostych dotyczących: wartości sprzedaży, nowych zamówień, zatrudnienia, wynagrodzenia, mocy produkcyjnych, inwestycji, płynności finansowej przedsiębiorstw.

Miesięczny Indeks Koniunktury (MIK) – sposób wyznaczania

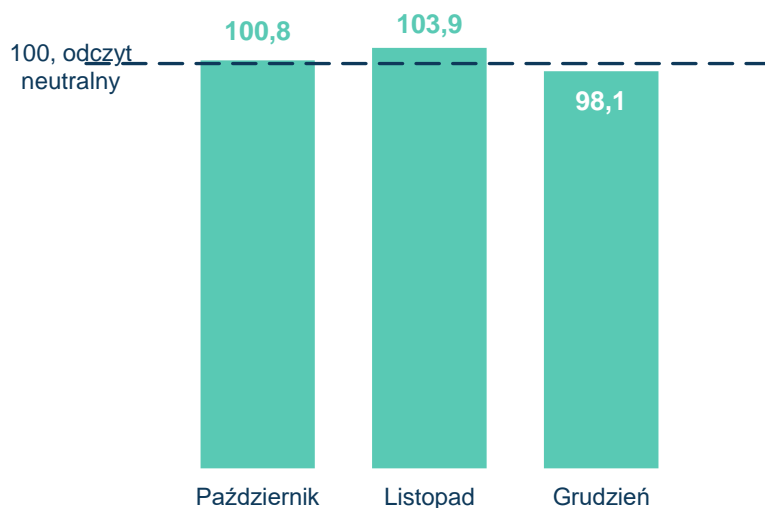

100 – punkt odniesienia, odczyt neutralny

<0;200> - przedział wartości MIK

Warstwę stanowi grupa przedsiębiorstw o tej samej wielkości (liczba zatrudnionych) i z tej samej branży.

MIK – comiesięczne zestawienie

98,1 pkt. wyniósł grudniowy MIK

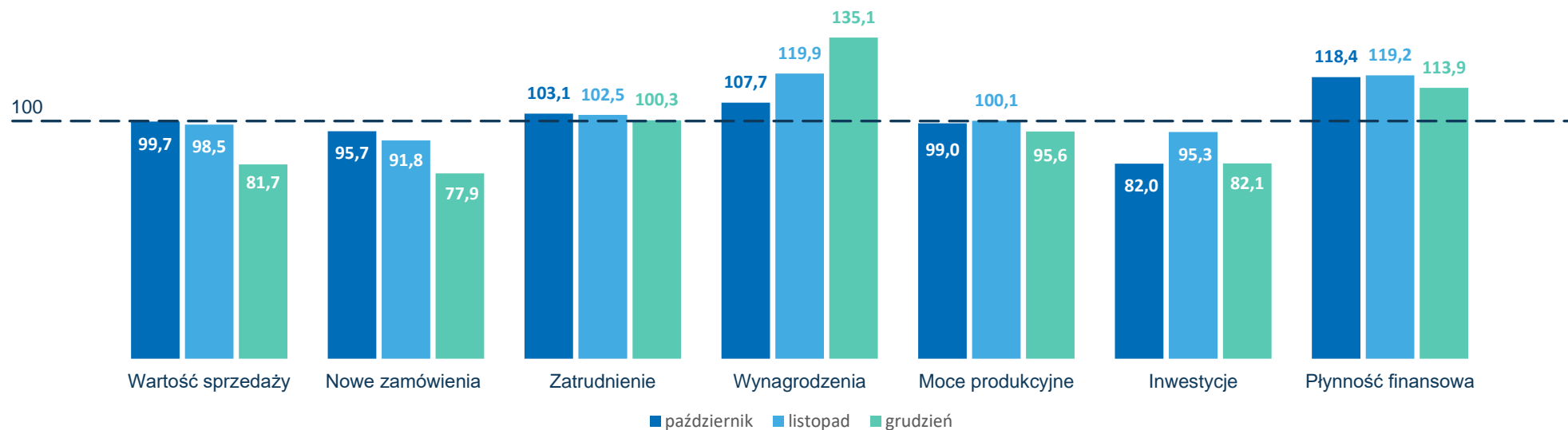
Miesięczny Indeks Koniunktury w grudniu spadł aż o 5,8 pkt. względem poprzedniego miesiąca. W czwartym kwartale najwyższy odczyt zanotowano w listopadzie. W porównaniu z poprzednim kwartałem obserwowana jest pewna poprawa nastrojów przedsiębiorców.

Grudniowy MIK wskazuje na pogorszenie nastrojów wśród przedsiębiorstw. Jednak patrząc na cały kwartał, powyżej poziomu neutralnego były aż dwa z trzech odczytów. W czwartym kwartale największymi barierami w prowadzeniu biznesu były rosnące koszty pracownicze i niepewność gospodarcza.

MIK – według komponentów

Nastroje negatywne przeważały w trzech na siedem badanych komponentów

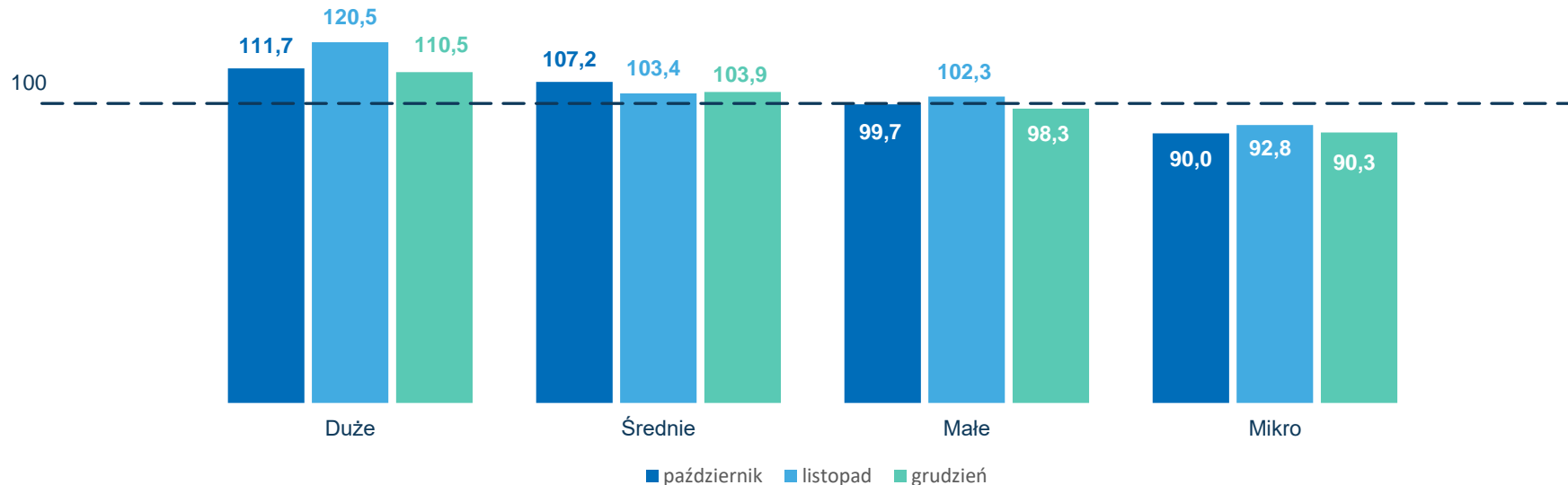
W ostatnim kwartale trzy (wartość sprzedaży, nowe zamówienia i inwestycje) na siedem wskaźników osiągały wartości poniżej poziomu neutralnego (100,0 pkt.). Natomiast trzy inne komponenty, czyli zatrudnienie, wynagrodzenia i płynność finansowa osiągały w całym IV kwartale poziomy wyższe niż neutralny. Najwyższe wartości osiągał indeks wynagrodzeń, który w grudniu wzrósł do rekordowych 135,1 pkt., na stabilnie wysokim poziomie utrzymywał się też indeks płynności finansowej.

MIK – według wielkości przedsiębiorstw

Nastroje negatywne przeważają w mikroprzedsiębiorstwach

W całym IV kwartale jedynie duże i średnie firmy osiągały poziom MIK powyżej neutralnego. W listopadzie granicę neutralności pokonały jeszcze firmy małe, których nastroje pogorszyły się w grudniu. Najgorzej prezentowały się mikrofirmy, w których przez cały trzeci kwartał panowały nastroje pesymistyczne, a odczyty MIK były najniższe.

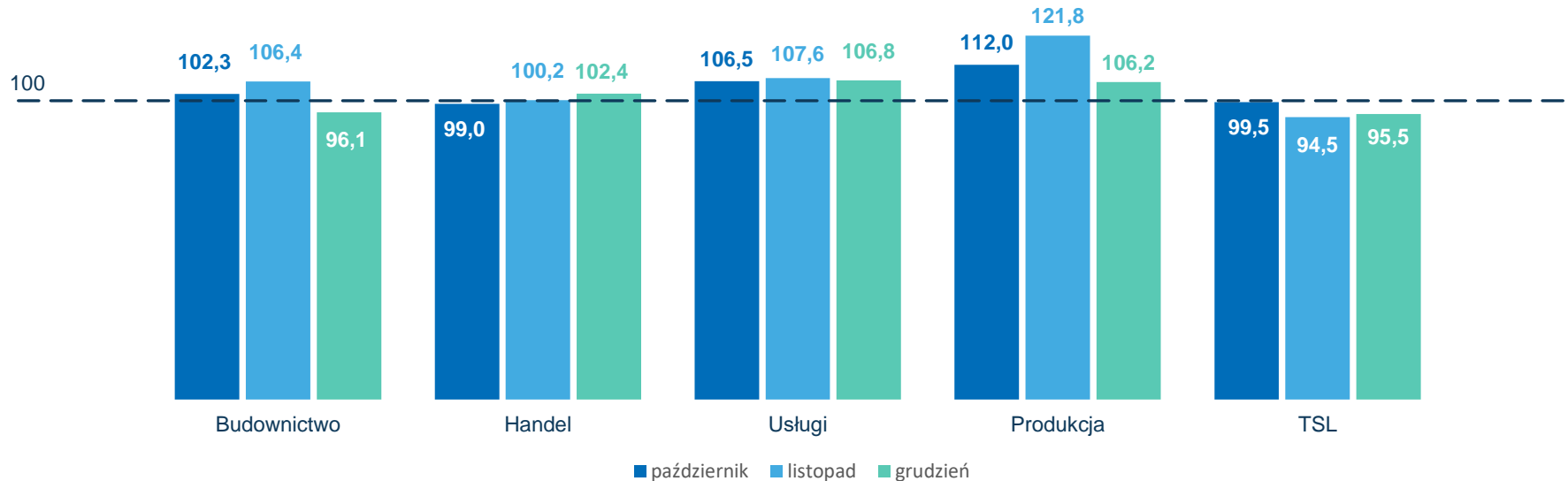

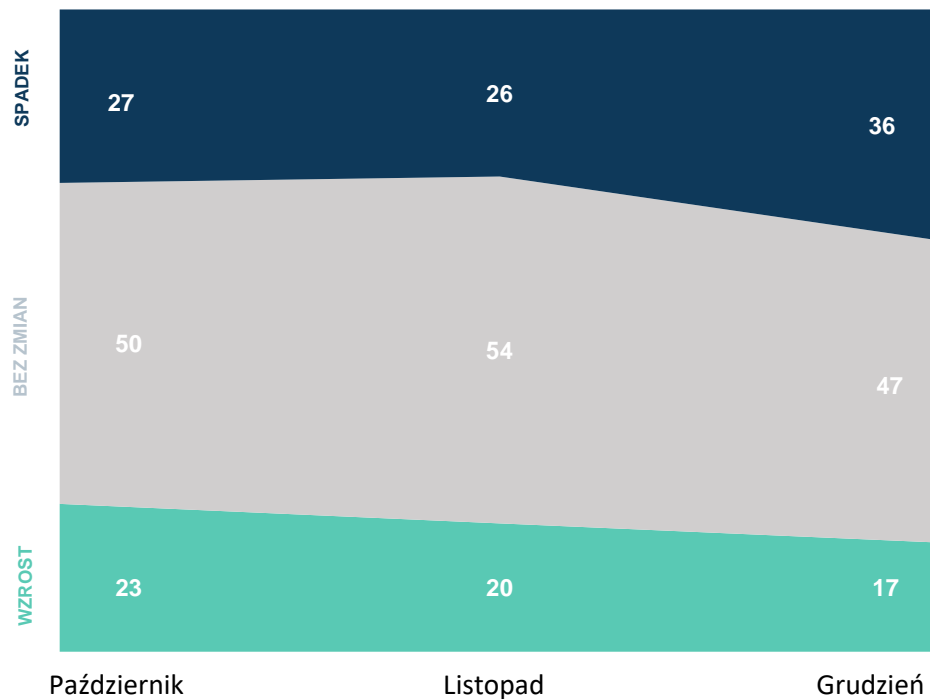
MIK – według branż

W czwartym kwartale przewagę nastrojów pozytywnych widać w produkcji i usługach

Przez cały czwarty kwartał nastroje pozytywne przeważały jedynie w produkcji i w usługach, w październiku i listopadzie więcej optymistów znajdziemy także w budownictwie, a w listopadzie i grudniu – w handlu. W grudniu większość branż (poza TSL i budownictwem) zanotowała odczyty MIK powyżej poziomu neutralnego. Jednocześnie w produkcji i w budownictwie zanotowano wyraźne spadki odczytów w stosunku do listopada (odpowiednio o 15,6 pkt. i 10,3 pkt.). Lekka poprawa nastrojów miała miejsce w handlu (o 2,2 pkt.) i branży TSL (o 1,0 pkt.).

Zmiany łącznej wartości sprzedaży w IV kw. 2023 r.

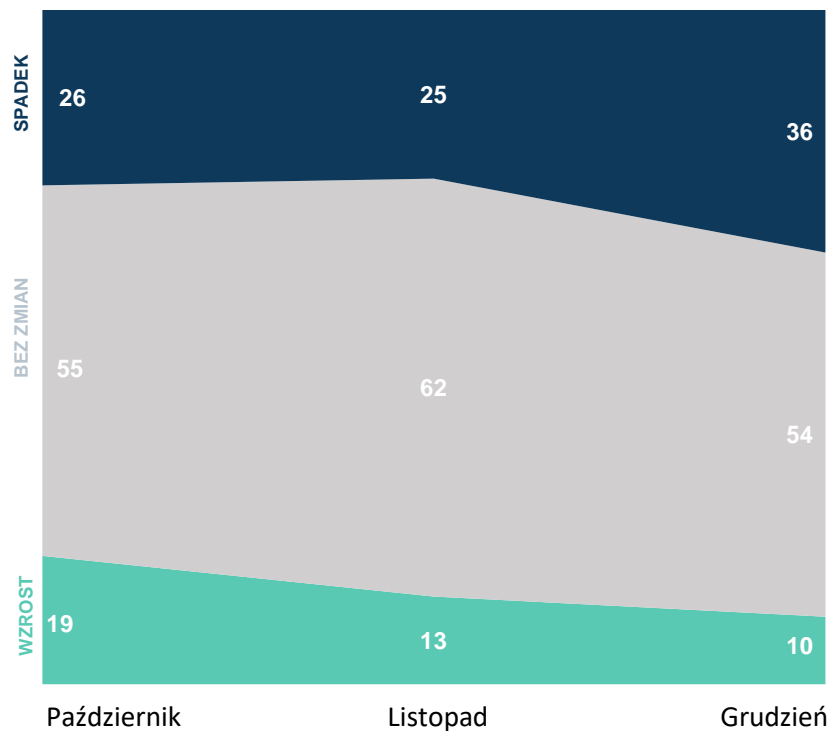

W czwartym kwartale udział firm ze spadkiem sprzedaży utrzymywał się na wysokim poziomie

W grudniu więcej niż co trzecia firma wskazuje na spadek wartości sprzedaży m/m, a jedynie kilkanaście procent na wzrost. Udział przedsiębiorstw deklarujących spadek sprzedaży wzrósł aż o 10 pkt. proc. m/m do poziomu 36 proc. Zmniejszył się natomiast udział firm deklarujących wzrost wartości sprzedaży – o 3 pkt. proc. m/m do poziomu 17 proc.

Niemal połowa firm deklarowała brak zmian wartości sprzedaży w czwartym kwartale 2023 r., pod koniec kwartału widać wyraźny wzrost deklaracji o spadku sprzedaży.

Zmiana liczby nowych zamówień w IV kw. 2023 r.

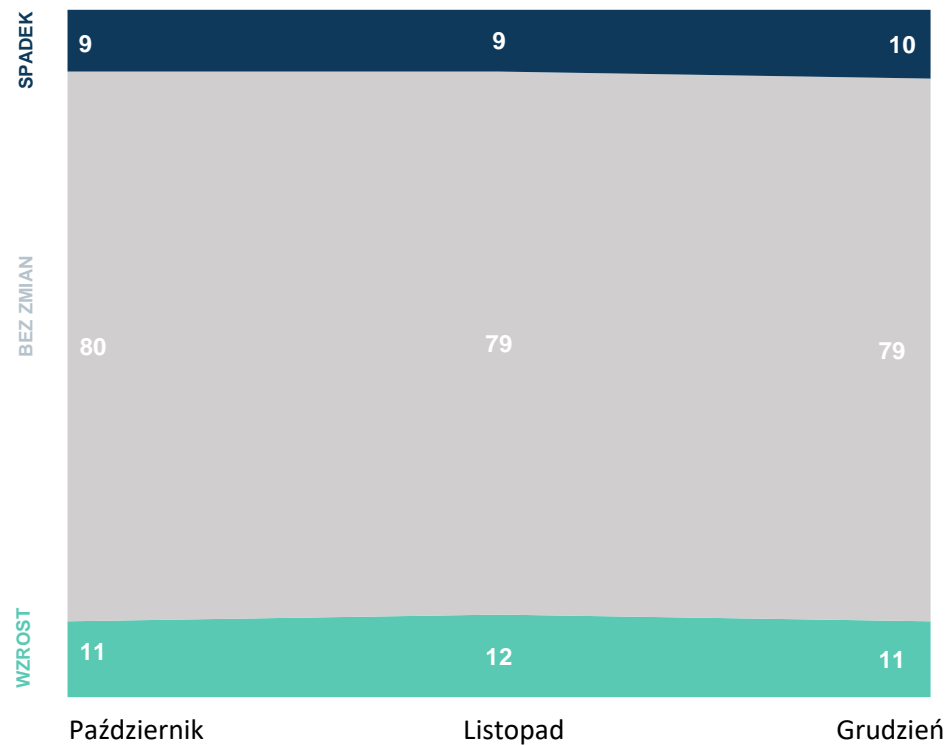

Zmiana liczby nowych zamówień koreluje ze zmianami wartości sprzedaży

W grudniu widać wyraźny wzrost udziału firm deklarujących spadek liczby nowych zamówień (o 11 pkt. proc., do 36 proc.). Jednocześnie w czwartym kwartale stale zmniejszał się udział firm wskazujących na wzrost liczby nowych zamówień. W grudniu w stosunku do października zmniejszył się on o 9 pkt. proc., do poziomu 10 proc.

Zmiany w liczbie nowych zamówień wykazują tendencję podobną do zmian w wartości sprzedaży.

Planowane zatrudnienie na najbliższe trzy miesiące

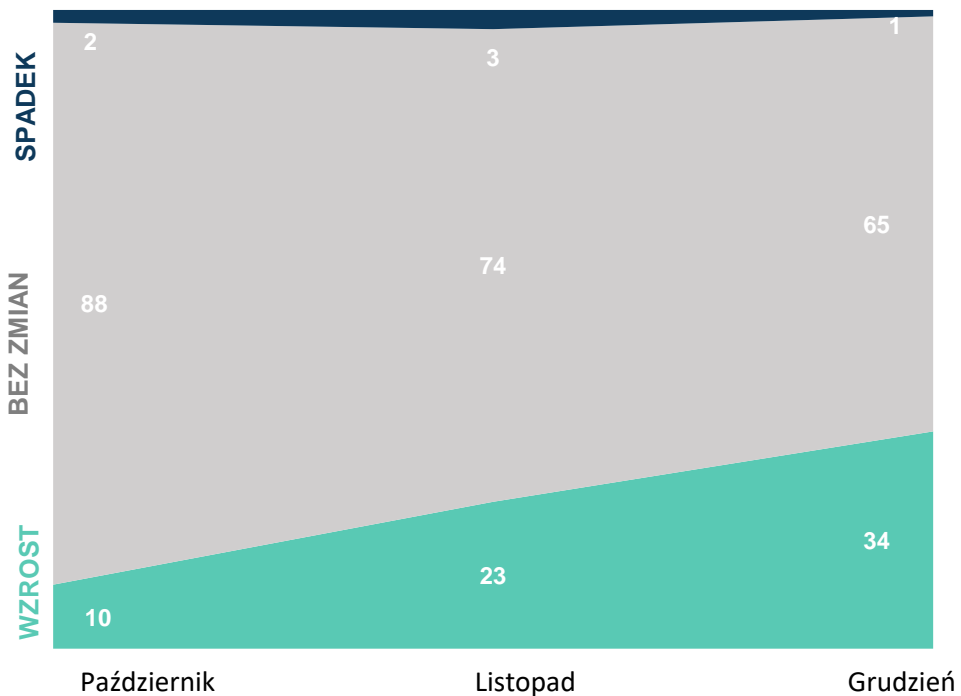

Sytuacja na rynku pracy jest stabilna

W IV kwartale zdecydowana większość firm (ok. 80 proc.) deklaruje utrzymanie zatrudnienia. Udział firm, które planują zatrudnienie nowych pracowników nieznacznie przewyższa udział przedsiębiorstw planujących zmniejszenie zatrudnienia.

Można się spodziewać, że sytuacja na rynku pracy nie ulegnie dużym zmianom. Prawdopodobnie przedsiębiorcy nie planują drastycznych cięć zatrudnienia, ani zwiększenia poziomu zatrudnienia.

Planowane wynagrodzenie na najbliższe trzy miesiące

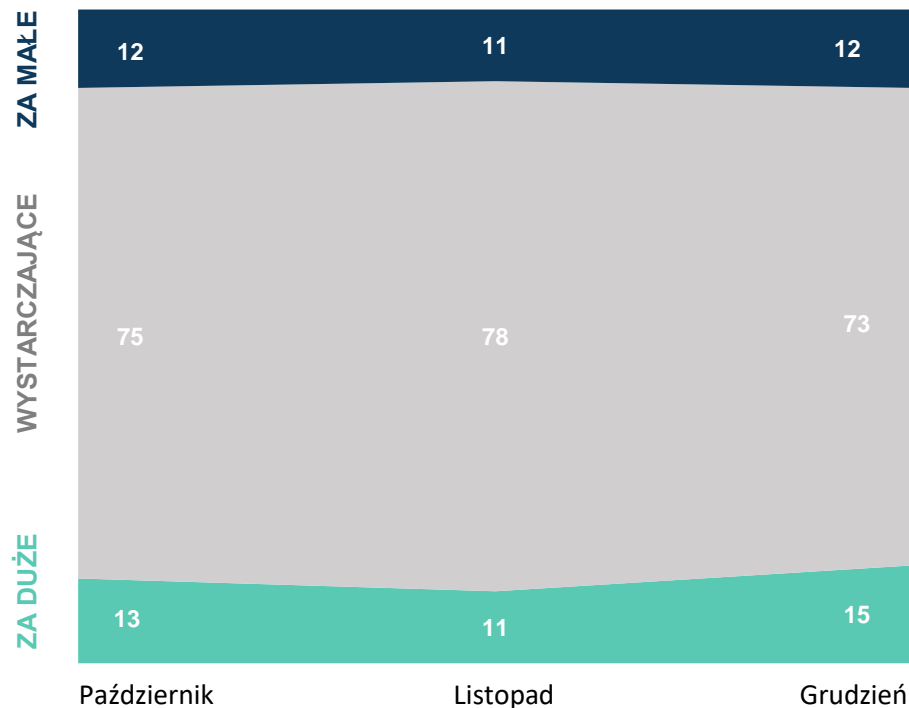

Zdecydowanie więcej firm chce podnosić niż zmniejszać wynagrodzenia pracowników

Co trzecia firma deklarowała w grudniu, że w kolejnych trzech miesiącach będzie podnosić wynagrodzenia. Większość firm nie planuje zmian poziomu wynagrodzeń pracowników – w grudniu 65 proc. wskazań.

Udział firm planujących podwyżki wzrósł w grudniu aż do 34 proc. Tak wysoki odsetek firm planujących podniesienie wynagrodzeń prawdopodobnie wynika z podwyżki płacy minimalnej od stycznia 2024 r.

Ocena stanu mocy produkcyjnych na najbliższy miesiąc

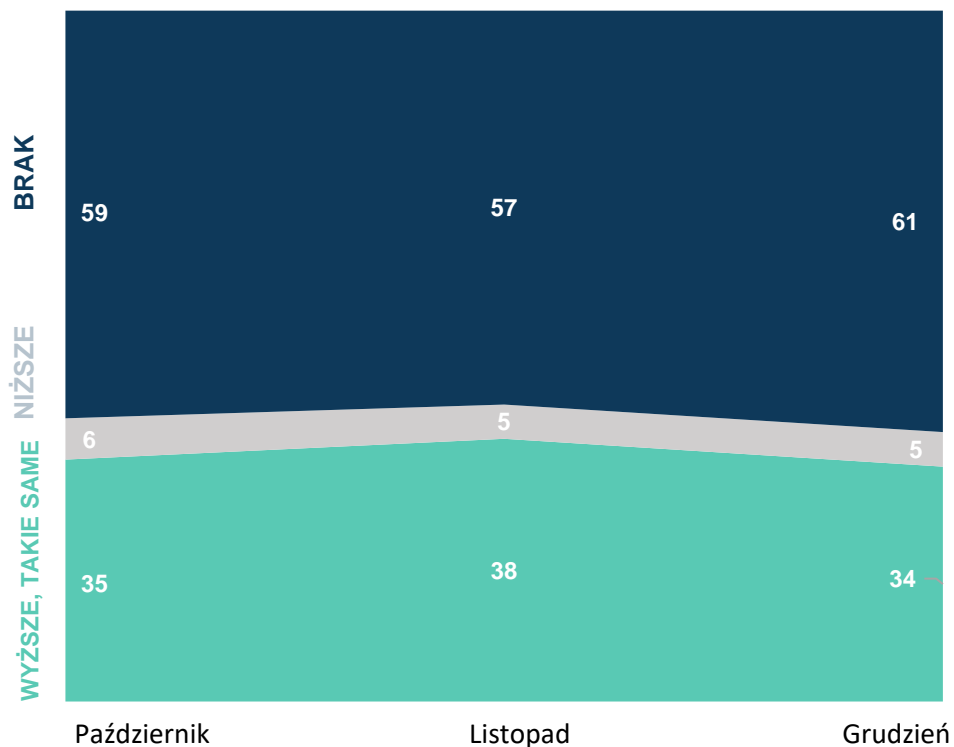

Większość przedsiębiorstw ma wystarczające moce produkcyjne

We grudniu 73 proc. firm zadeklarowało posiadanie wystarczających mocy produkcyjnych na najbliższy miesiąc. W IV kwartale lekko wzrósł udział firm deklarujących posiadanie zbyt dużych mocy produkcyjnych, zaś odsetek wskazujących na posiadanie zbyt małych mocy produkcyjnych utrzymał się na stabilnym poziomie.

Koniec kwartału zakończył się z przewagą firm deklarujących zbyt duże moce produkcyjne nad firmami o zbyt małych mocach produkcyjnych. Rosnący udział deklaracji o zbyt dużych mocach produkcyjnych jest związany ze zwiększeniem się udziału firm deklarujących spadki nowych zamówień.

Wydatki inwestycyjne firm

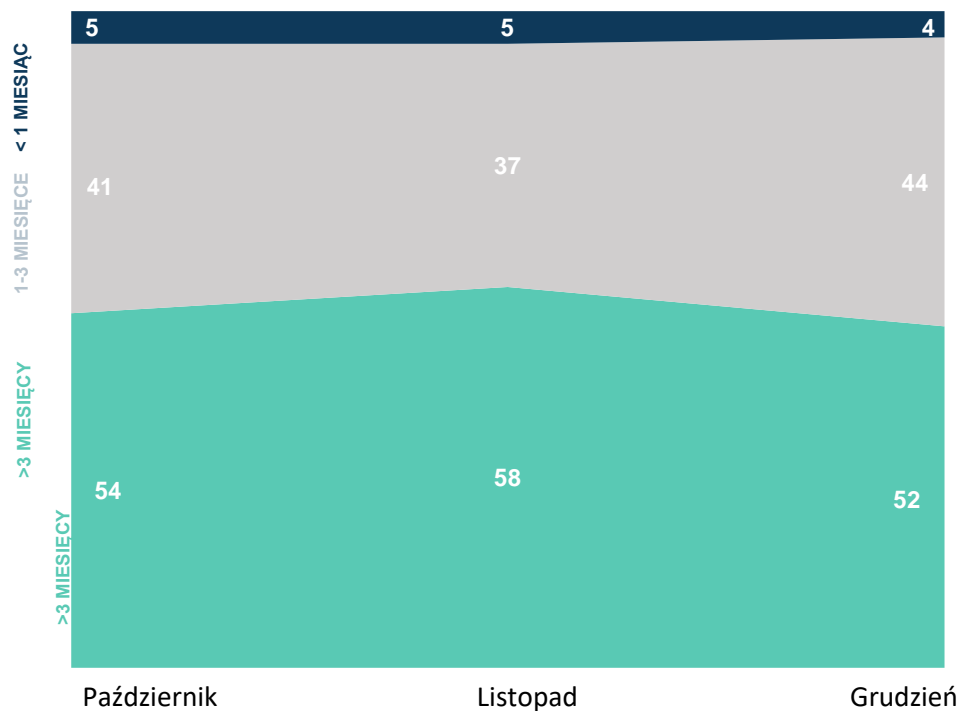

6 na 10 polskich firm nie ponosi wydatków inwestycyjnych

Udział firm, które nie poniosły żadnych wydatków inwestycyjnych w IV kwartale zwiększył się z poziomu 59 proc. w październiku do 61 proc. w grudniu. Udział firm, które zmniejszyły swoje wydatki inwestycyjne utrzymywał się przez cały kwartał na stabilnym poziomie 5-6 proc. W grudniu udział firm zwiększających lub utrzymujących taki sam poziom inwestycji zmniejszył się o 4 pkt. proc. m/m do poziomu 34 proc.

Niepokój budzi ciągle wysoki odsetek firm deklarujących brak wydatków inwestycyjnych. Patrząc na utrzymujące się bariery prowadzenia biznesu w postaci wzrostu kosztów pracy, niepewności gospodarczej i rosnących cen energii można się spodziewać, że poziom wskazań na wydatki inwestycyjne raczej nie poprawi się znacząco w najbliższym czasie.

Ocena płynności finansowej firmy

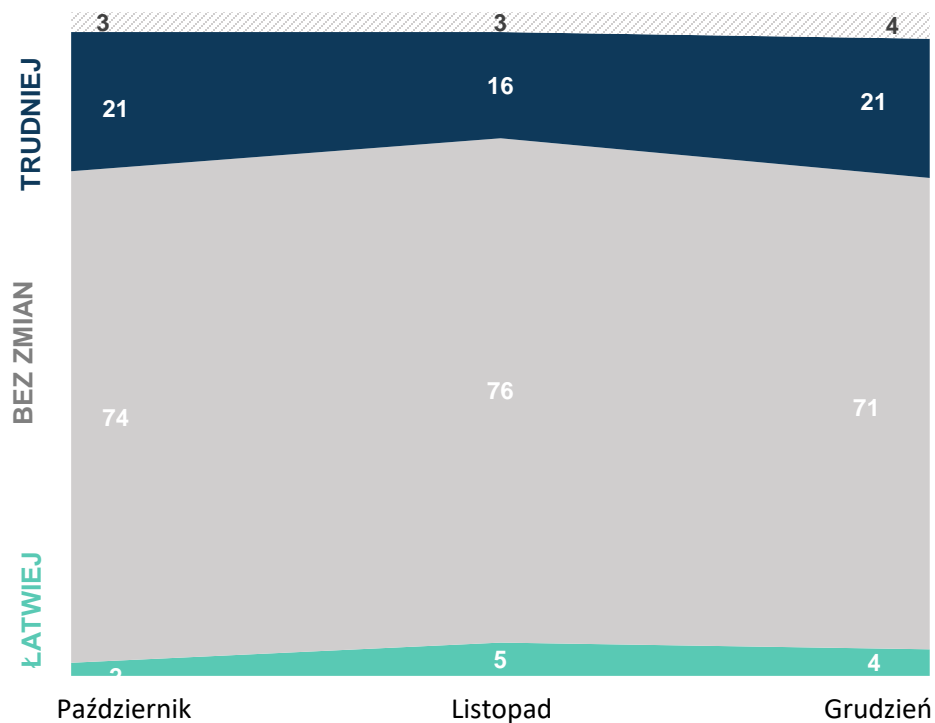
Płynność finansowa firm pozostaje stabilna

W IV kwartale 2023 r. ponad połowa firm deklaruje, że posiada środki umożliwiające funkcjonowanie powyżej 3 miesięcy. W grudniu aż 44 proc. przedsiębiorstw deklarowało, że dysponuje środkami wystarczającymi na funkcjonowanie od jednego do trzech miesięcy. W całym kwartale odsetek firm, które nie miały środków nawet na miesiąc działalności nie przekraczał 5 proc.

W porównaniu z III kwartałem 2023 r. zmniejszył się nieznacznie udział przedsiębiorców dysponujących środkami pozwalającymi na funkcjonowanie na rynku powyżej 3 miesięcy.

Dostęp do finansowania zewnętrznego

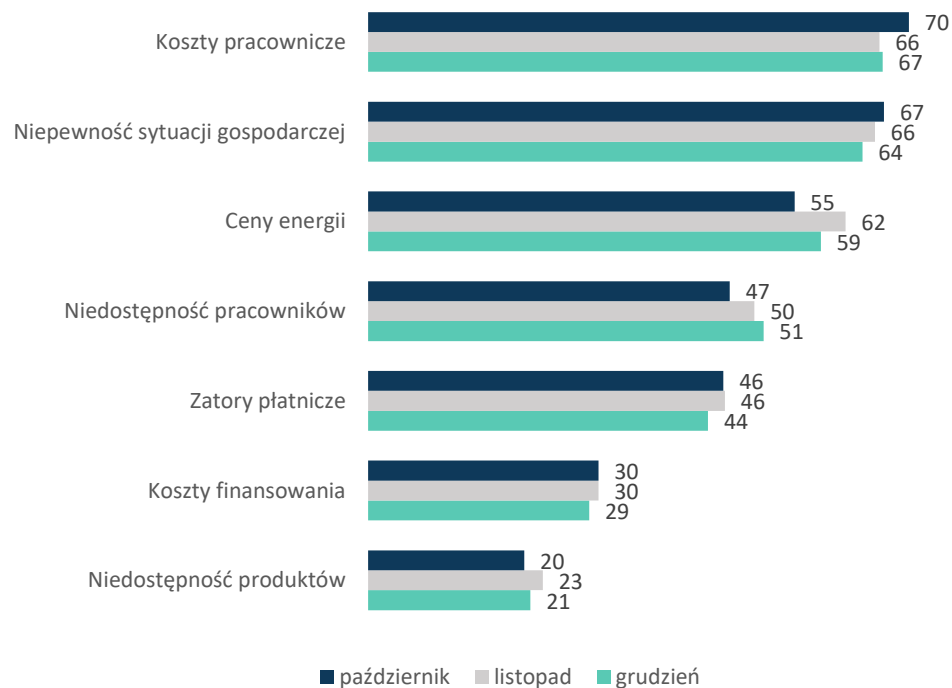

Większość firm nie zgłasza większych zmian w dostępie do finansowania zewnętrznego

W grudniu udział firm deklarujących trudniejszy dostęp do finansowania zewnętrznego wzrósł m/m o 5 pkt. proc. do poziomu 21 proc. Jednocześnie udział firm, które dostrzegły ułatwienie w dostępie do zewnętrznych źródeł finansowania, pozostał na tym samym minimalnym poziomie.

Ocena dostępu do finansowania zewnętrznego w IV kwartale jest nieco bardziej optymistyczna niż na koniec trzeciego kwartału.

Znaczenie barier działalności

Największymi barierami są koszty pracownicze oraz niepewność sytuacji gospodarczej

W grudniu barierami prowadzenia biznesu najczęściej wskazywanymi przez przedsiębiorców były: rosnące koszty pracownicze (67 proc.), niepewność sytuacji gospodarczej (64 proc.) oraz wysokie ceny energii (59 proc.).

Podobnie jak w trzecim kwartale 2023 r. koszty pracownicze, niepewność gospodarcza oraz ceny energii były barierami prowadzenia biznesu najczęściej eksponowanymi przez przedsiębiorców.

Komentarz PIE

19

Grudniowy MIK zamyka tegoroczne odczyty wskaźnika, który w 2023 r. tylko trzy razy osiągnął poziom nieznacznie powyżej neutralnego (100 pkt.). Świadczy to o przewadze pesymistycznych nastrojów wśród przedsiębiorców w kończącym się roku, który cechowały: wysoka inflacja, wysokie stopy procentowe, rosnące koszty pracownicze i ceny energii, a także duża niepewność sytuacji gospodarczej.

Jednocześnie w ostatnich miesiącach br. odczyty MIK były wyższe niż w analogicznych miesiącach 2022 r. Świadczy to o polepszającej się koniunkturze gospodarczej. Fakt ten potwierdzają też inne wskaźniki makroekonomiczne dla Polski z końca 2023 r. Daje to nadzieję, że 2024 r. pod wieloma względami będzie lepszy dla przedsiębiorców.

Z grudniowego odczytu MIK wynika, że co trzeci przedsiębiorca planuje w 2024 r. podwyżki wynagrodzeń. W branżach: handlowej, produkcyjnej i w usługach odsetek ten wzrasta nawet do 40 proc. Ma to oczywiście związek z podwyższeniem płacy minimalnej od stycznia 2024 r. W tej sytuacji barierą, która najbardziej doskwiera firmom są rosnące koszty pracownicze, na które w grudniu wskazuje blisko 70 proc. przedsiębiorców. Jednocześnie płynność finansowa przedsiębiorstw nie jest zagrożona. Ponad połowa firm wskazuje, że posiada środki finansowe, które pozwolą na funkcjonowanie firmie co najmniej przez 3 miesiące. Wysokie koszty pracownicze nie przekładają się też na decyzje o zwolnieniach pracowników - 80 proc. chce utrzymać poziom zatrudnienia, a około połowa przedsiębiorstw wskazuje na niedostępność pracowników.

Polscy przedsiębiorcy wchodzą w 2024 r. przede wszystkim z obawami dotyczącymi podwyżek cen energii - aż 80 proc. firm uważa, że ceny nośników energii w 2024 r. wzrosną. Nieco mniejsze obawy dotyczą inflacji, chociaż 57 proc. przedsiębiorców przewiduje jej wzrost w nadchodzącym roku. Według przedsiębiorców, sytuacja geopolityczna w przyszłym roku może być trudna: ponad połowa firm uważa, że w 2024 r. nie skończy się wojna w Ukrainie.

Biorąc pod uwagę wyniki ostatniego badania MIK można wysnuć wniosek, że przedsiębiorcy wchodzą w nowy rok z lepszymi nastrojami niż w grudniu 2022 r., ale jednocześnie są pełni obaw i mają świadomość trudności funkcjonowania w niepewnej sytuacji gospodarczej.

dr Katarzyna Dębowska

Kierowniczka zespołu Foresigtu Gospodarczego w PIE

Grudniowy MIK wypadł zaskakująco słabo. Bardziej niż można było oczekiwać, ze względu na sezonowe uwarunkowania, obniżyły się składowe sprzedaży oraz nowych zamówień. Zanegowany został również silny wzrost agregatu obserwowany w listopadzie. Nieco w kontrze do rysowanej przez MIK koniunktury zachował się komponent zatrudnienia, który osiągnął najwyższy poziom w historii badania. W podziale na wielkość przedsiębiorstw kondycja małych firm była względnie słaba i osłabiła się zarówno w relacji m/m, jak i r/r. W badanych branżach nadal widać przedłużające się trudności popytowe w TSL. Z kolei, po rekordowym wyniku przetwórstwa przemysłowego w ub.m., grudniowy rezultat w tym sektorze sugeruje ochłodzenie koniunktury, mimo że indeks utrzymał się powyżej 100 pkt.

Sporo obaw wśród przedsiębiorców wyłania się z odpowiedzi na pytanie dodatkowe. Prawie 40 proc. ankietowanych ocenia, że stopy procentowe będą rosły, co w tym momencie wydaje się być bardzo mało prawdopodobne. Ponad połowa ankietowanych ocenia także, że presja inflacyjna będzie rosła, choć ceny producentów sukcesywnie spadają, a dynamiki miesięczne CPI w większości krajów rozwiniętych oraz rozwijających się są coraz niższe.

Można przypuszczać, że słaby wynik indeksu MIK na zakończenie roku może wynikać z czynników jednorazowych, szczególnie że komponent prognostyczny utrzymał się na relatywnie wysokim poziomie. Natomiast powtórzenie niskiego odczytu w styczniu może zwiększyć niepewność co do tempa odbudowy krajowej koniunktury w kolejnych miesiącach 2024 r.

Marcin Lipka

Ekspert ds. analiz rynków

Departament Badań i Analiz BGK

Comiesięczny monitoring nastrojów polskich przedsiębiorstw - Metodyka badań

Główne punkty metodyki badań:

- Wszystkie prezentowane dane zostały opracowane na podstawie badań przedsiębiorstw realizowanych na początku każdego miesiąca od stycznia 2021 r. na zlecenie PIE i BGK.
- Przeprowadzenie comiesięcznych badań ankietowych przy użyciu techniki CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing) na losowo-kwotowej próbie 500 przedsiębiorstw, w 4 kategoriach wielkości i 5 sektorach branżowych.
- Wnioskowanie o populacji polskich przedsiębiorstw przy poziomie ufności 0,95 z błędem szacunku 4%.
- Pomiar w pierwszym tygodniu każdego miesiąca.
- Wyniki podawane publicznie przez PIE i BGK w drugim tygodniu miesiąca, ok. 10 dnia każdego miesiąca.

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny think tank gospodarczy, którego historia sięga 1928 roku. Obszary badawcze Polskiego Instytutu Ekonomicznego to przede wszystkim handel zagraniczny, makroekonomia, energetyka i gospodarka cyfrowa oraz analizy strategiczne dotyczące kluczowych obszarów życia społecznego i publicznego Polski. Instytut zajmuje się dostarczaniem analiz i ekspertyz do realizacji Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, a także popularyzacją polskich badań naukowych z zakresu nauk ekonomicznych i społecznych w kraju oraz za granicą.

Bank Gospodarstwa Krajowego to polski bank rozwoju – jedyna taka instytucja w Polsce. Bank aktywnie wspiera rozwój społeczno-gospodarczy kraju. Realizując strategiczne projekty rozwojowe finansuje m.in. największe inwestycje infrastrukturalne, zwiększa dostęp Polaków do mieszkań oraz pobudza przedsiębiorczość polskich firm w kraju i za granicą. Jest inwestorem w funduszach, których aktywami zarządza Polski Fundusz Rozwoju. Pracownicy banku mają wysokie kompetencje w realizacji projektów służących rozwojowi kraju. Dbając o zrównoważony rozwój kraju, Bank jest obecny w każdym regionie Polski. W 2018 r. rozpoczął ekspansję, otwierając przedstawicielstwa zagraniczne, które dziś działają już w Brukseli, Frankfurtzie, Londynie i Amsterdamie. BGK ma unikalne doświadczenie w finansowaniu, inwestowaniu, udzielaniu poręczeń i gwarancji oraz dystrybucji funduszy unijnych. Odgrywa znaczącą rolę w realizacji Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, która jest kluczowym dokumentem w polityce gospodarczej Polski. Podstawą działalności BGK jest odpowiedzialny, etyczny i zrównoważony biznes, dlatego Bank podejmuje szereg inicjatyw promujących przedsiębiorczość, innowacje, ekologię oraz uczciwe traktowanie pracowników, partnerów i klientów.